

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.394.2025
Warszawa, 17 października 2025 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przedstawiam odpowiedź na interpelację nr 12355 Pani Posłanki Marty Stożek *w sprawie ochrony emerytów przed nadmiernym zajęciem komorniczym.*

Ad 1

W myśl art. 833 § 4 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2024 r., poz. 1568 z późn. zm.) dalej „k.p.c.”, świadczenia pieniężne przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym podlegają egzekucji w zakresie określonym w tych przepisach. Przez przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym należy rozumieć m.in. przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2024 r., poz. 1631 z późn. zm.), dalej „ustawa o emeryturach i rentach”. Ww. ustawa określa, w przypadku postępowania egzekucyjnego, zasady potrącania zajętych kwot dłużnikowi z wypłacanych emerytalnych świadczeń pieniężnych.

Wobec powyższego przepisy k.p.c. w zakresie egzekucji z emerytalnych świadczeń pieniężnych zawierają odesłanie do przepisów ustawy o emeryturach i rentach, dlatego też ewentualna postulowana zmiana musiałaby zostać poczyniona właśnie w tej ustawie, która zgodnie z treścią art. 31 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji

rządowej (Dz. U. z 2025 r., poz. 1275) w zw. z § 1 pkt 2 ppkt 3 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. poz. 2715) należy do zakresu działań Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Wobec powyższego Ministerstwo Sprawiedliwości nie jest właściwe do dokonania analizy zgłoszonego postulatu podwyższenia kwoty wolnej od zajęcia dla emerytów do poziomu emerytury minimalnej.

Niewątpliwie ewentualna zmiana pozostających w zakresie właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej ww. regulacji rzutowałaby na kształt egzekucji komorniczej świadczeń wymienionych w art. 833 § 4 k.p.c.

Ad 2

Choć w interpelacji poruszony został istotny problem społeczny, to nie zostało szczegółowo wskazane w jakim zakresie obecne regulacje dotyczące instytucji przedawnienia nie zapewniają wystarczającej ochrony „najbardziej wrażliwej grupie społecznej” i jak ewentualna zmiana tych regulacji miałyby wpłynąć na zmniejszenie zadłużenia emerytów w Polsce.

Zgodnie z treścią art. 117 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2025 r., poz. 1071) dalej „k.c.”, z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu. Istota przedawnienia polega na tym, że po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się on ze skorzystania z zarzutu przedawnienia. Podstawową funkcją przedawnienia jest stabilizacja porządku prawnego. Cel instytucji przedawnienia, przewidziany w k.c., sprowadza się do usunięcia stanu niepewności prawnej w sytuacji, gdy wierzyciel przez długi okres nie wykonuje przysługujących mu uprawnień, tj. nie podejmuje działań w celu zaspokojenia przysługujących mu względem dłużnika roszczeń.

W obecnym stanie prawnym, po upływie terminu przedawnienia nie jest dopuszczalnym domaganie się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi. Wynika to z treści art. 117 § 2¹ k.c., wprowadzonego ustawą z dnia 13 kwietnia 2018 r.

o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 1104). Zgodnie z ww. przepisem po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi. Jest to przepis szczególnie wobec art. 117 § 2 zd. 1 k.c., w myśl którego po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie, może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Oba przepisy wyznaczają skutek upływu terminu przedawnienia, jednak pierwszy czyni to względem wszystkich roszczeń, natomiast drugi w odniesieniu do roszczeń przysługujących przeciwko konsumentom. Tak więc te ostatnie zostały wyłączone z zakresu zastosowania art. 117 § 2 zd. 1 k.c. Wskazany przepis ogólny uprawnia dłużnika do podniesienia zarzutu przedawnienia, a rzeczony przepis szczególny oznacza bezwzględną (niezależną od aktywności procesowej dłużnika) niemożność skutecznego dochodzenia roszczenia, czyli powinność uwzględnienia upływu terminu przedawnienia z urzędu przez sąd, przed którym roszczenie jest dochodzone.

Obowiązek uwzględnienia z urzędu upływu terminu przedawnienia odnosi się do sfery twierdzeń procesowych, a nie ustaleń faktycznych i nie przekłada się bezpośrednio na obowiązki aktywności dowodowej stron i sądu. Pozwany konsument jest zatem zwolniony z powinności twierdzenia o upływie terminu przedawnienia, ale nie z ciężaru dowodu w sensie materialnoprawnym i procesowym. Sąd ma zatem obowiązek uwzględnić upływ terminu przedawnienia nie czekając na odpowiednie twierdzenie pozwanego tylko wówczas, gdy na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego może ustalić fakt upływu tego terminu. Dla powstania skutku przedawnienia w tym przypadku nie jest wymagane podniesienie zarzutu. Należy też wskazać, że przedawnienie jest instytucją prawa bezwzględnie obowiązującego i regulujące je przepisy nie mogą być uchylone lub zmienione wolą stron – zgodnie z treścią przepisu art. 119 k.c. terminy przedawnienia nie mogą być skracane ani przedłużane przez czynność prawną. Bezwzględnie wiążący charakter przepisów dotyczących przedawnienia ogranicza swobodę stron stosunków cywilnoprawnych, wykluczając nie tylko możliwość zmiany okresu przedawnienia, ale także sposobu jego liczenia oraz zasad jego przerwania lub zawieszenia.

W myśl art. 123 § 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się: 1) przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia, 2) przez uznanie roszczenia przez osobę, przeciwko której roszczenie przysługuje. Zmiany m.in. w zakresie biegu przedawnienia nastąpiły w związku z uchynieniem pkt 3 w art. 123 § 1 k.c. i dodaniem pkt 5 oraz pkt 6 w art. 121 ustawą z dnia 2 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 2459), która to ustawa została przygotowana w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Na skutek wprowadzonych zmian wszczęcie mediacji nie wiąże się z przerwaniem, jak miało to miejsce do dnia wejścia w życie ww. zmiany, ale z zawieszeniem biegu terminu przedawnienia. Taki sam skutek na bieg terminu przedawnienia ma prowadzenie postępowania pojednawczego wywołanego wnioskiem o zawiązanie do próby ugodowej. Wprowadzenie przedmiotowej modyfikacji stanowiło realizację celu, jakim jest ukierunkowanie stron na rzeczywiste rozwiązywanie konfliktów i dochodzenie do porozumienia drogą ugodową poprzez uatrakcyjnienie polubownego rozwiązywania sporów.

W przeciwieństwie do przerywania biegu terminu przedawnienia, powodującego konieczność liczenia go od początku, po ustaniu okoliczności uzasadniających zawieszenie, termin przedawnienia biegnie dalej, tj. np. od chwili zakończenia mediacji lub postępowania pojednawczego. Oznacza to, że termin ten ulega przedłużeniu wyłącznie przez czas przeszkody w dochodzeniu roszczenia i wyłącznie o długość jej trwania.

Zmiana ta miała na celu wyeliminowanie praktyki składania przez wierzycieli wniosku o zawiązanie do próby ugodowej sprzecznie z jego przeznaczeniem, tj. jedynie w celu przerywania biegu przedawnienia, przywracając postępowaniu pojednawczemu jego pierwotny cel, czyli zawarcie ugody, mając na względzie słuszne interesy zarówno wierzyciela, jak i dłużnika. W dalszej konsekwencji zmiany miały się przyczynić do

ograniczenia liczby spraw wpływających do sądów rejonowych z tego tytułu. W efekcie powyższych zmian art. 123 § 1 k.c. przewiduje tylko dwa przypadki przerwania biegu przedawnienia, o których była już mowa powyżej.

Wspomnieć również należy, że w świetle art. 124 § 1 k.c. po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo. § 2 przywołanego artykułu wskazuje natomiast, że w razie przerwania przedawnienia przez czynność w postępowaniu przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym przedawnienie nie biegnie na nowo, dopóki postępowanie to nie zostanie zakończone. Dlatego też, po wystąpieniu zdarzenia skutkującego przerwaniem przedawnienia cały dotychczasowy bieg przedawnienia zostaje zniweczony, a termin zaczyna biec na nowo. W sytuacji zaś przerwania biegu przedawnienia przez czynności określone w art. 124 § 2 k.c., początek ponownego biegu tego terminu zostaje przesunięty do chwili zakończenia postępowania.

W powołanych w ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, jednym z zespołów problemowych jest Zespół do spraw przedawnienia i terminów zawitych, któremu przewodniczy prof. dr hab. Piotr Machnikowski. Zadaniem tego Zespołu jest przygotowanie projektu zmian w przepisach, które upraszczałyby i modernizowały regulację przedawnienia roszczeń. Tym samym Zespół ten analizuje różne postulaty i przygotowuje kompleksową reformę w tym zakresie, w tym w obszarze zawieszenia i przerwania biegu przedawnienia. Z uwagi na to, że projekt zmian nie został jeszcze przyjęty przez Komisję, nie jest możliwe przedstawienie konkretnych rozwiązań w tym zakresie.

Projekty aktów prawnych Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego przy Ministrze Sprawiedliwości i jej opinie publikowane są na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości w zakładce „Organy działające przy Ministrze Sprawiedliwości”. Ponadto celem zapewnienia jak największej transparentności, na stronie Ministerstwa Sprawiedliwości

publikowane są także informacje o zespołach problemowych i przedmiocie poszczególnych posiedzeń plenarnych¹.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/

¹ <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/komisja-kodyfikacyjna-prawa-cywilnego2>